

SUB Hamburg

A/750091

ANTONI M. ALCOVER

ELS ESTUDIS
DIALECTALS

Edició a cura de Maria Pilar PEREA

INSTITUCIÓ FRANCESC DE BORJA MOLL
MALLORCA
2018

ÍNDIX GENERAL

ELS ESTUDIS DIALECTALS

	Pàg.
NOTA EDITORIAL	7
INTRODUCCIÓ	13
ANTONI M. ALCOVER I ELS ESTUDIS DIALECTALS	13
1. Preàmbul	13
2. El <i>Bolletí del diccionari de la llengua catalana</i> i els estudis sobre la variació dialectal	16
3. <i>Una mica de dialectologia catalana</i>	18
4. Les contribucions dels col·laboradors	21
5. <i>La flexió verbal en els dialectes catalans</i>	25
6. Les referències bibliogràfiques	28
a) Els estudis generals	28
b) Els repertoris lexicogràfics	34
c) Les obres gramaticals	36
Referències	37
1. ESCORCOLLS DIALECTALS	39
I. <i>Regions del Segre</i>	39
II. <i>Ribera baixa del Cinca</i>	41
III. <i>Ponts i sa comarca</i>	43
IV. <i>Ribera del Sió</i>	44
2. EL CATALÀ DAVANT ELS FILÒLEGS ESTRANGERS. UNA MICA DE DIALECTOLOGIA CATALANA. L'OBRA DE MR. MOREL-FATIO I MR. SAROÏHANDY DINS <i>GRUNDRISS</i> DEL DR. GRÖBER SOBRE EL CATALÀ	46
I. Extensió del domini de la llengua catalana	47
II. El nom de llengua catalana. —Lo del llemosí	47
III. Característiques del català. —¿És ver que no tenim altres esdrúixols (proparoxítons) que els d'influència castellana?	48

	Pàg.
IV. Caracterisació del català. —¿És un dialecte provençal?	
Dins Espanya ¿és importat o autòcton? —El dugueren a França els hispànics del segle VIII? —Frontera entre el català i el castellà.	
—Els dialectes aragonesos i el català. —Formes catalanes dins tot el Pirineu d'Aragó fins a Navarra. —¿Pertany el català an el boldró de les llengües espanyoles o an el de la llengua d'oc i d'oïl?	50
V. Divisòria del català oriental i occidental	53
VI. Períodes de la llengua i literatura catalana	56
VII. Les vocals tòniques	57
A. La <i>a</i> tònica	57
B. La <i>E</i> tònica	64
C. La <i>I</i> tònica	68
D. La <i>O</i> tònica	69
E. La <i>U</i> tònica	71
VIII. Les vocals àtones	72
A. La <i>a</i> i la <i>e</i> àtones	72
a. La <i>A</i> i la <i>E</i> àtones, inicials o medials	73
b. La <i>e</i> àtona final o desinencial	74
c. La <i>a</i> àtona final o desinencial	75
B. La <i>I</i> àtona	80
C. La <i>O</i> àtona	80
D. La <i>U</i> àtona	82
IX. Altres qüestions sobre vocalisme català	82
X. Qüestions de consonantisme català	96
A. Classificació de les consonants	97
B. La <i>h</i>	98
C. La [ʒ] (<i>j</i> , <i>ge</i> , <i>gi</i>) i [dʒ] i la [tʃ] (<i>tx</i>)	99
D. La [ʃ] (<i>x</i>)	104
E. La [ʎ] (<i>ll</i>) i la [ɲ] (<i>ny</i>)	107
F. Tramudances de la <i>l</i>	111
G. Tramudances de la <i>r</i>	114
H. La <i>n</i> i la <i>m</i>	118
I. La <i>d</i> i la <i>t</i>	121
J. La <i>ç</i> , <i>s</i> sorda i <i>s</i> sonora (<i>z</i>)	127
K. La <i>v</i> i la <i>f</i> , la <i>b</i> i la <i>p</i>	131
L. La <i>k</i> i la <i>g</i>	134
LL. Diferents fenòmens fonètics	136
3. LES <i>E</i> TÒNIQUES DEL CATALÀ	139
4. VOCABULARI DEL BESTIAR DE LLANA DE MANACOR	142
I. Noms del bestiar de llana	142
a. Durant l'any del néixer	142
b. Del primer estiu de nats fins que compleixen els tres anys	144
c. De tres anys en amunt	144

	Pàg.
d. Diferents classes d'ovelles.	147
§ 1. El nom que tenen segons si crien o no	147
§ 2. El nom que tenen segons llur aspecte i paratges que amen . . .	147
II. Perjuis i malalties del bestiar de llana	148
a. Perjuis o defectes	148
b. Mals i malalties	149
c. Remeis	150
III. Altres vocables	152
d. Senyal del bestiar de llana.	152
e. Diferents classes de senyals.	152
IV. La llana	153
a. Classes de llana. —Tonedors. —Ormeig dels tonedors	153
b. Més cançons de tondre	155
V. Els guardians del bestiar de llana.	155
a. El nom dels guardians	155
b. Qualitats dels pastors	156
c. Ormeig i arreu dels pastors	157
d. L'ajudant del pastor: el ca	159
VI. La llet	159
a. El monyir	159
b. La llet monyida. Què se'n fa?	161
VII. El formatge	165
VIII. a. Més mots referents an el bestiar de llana.	167
b. Alguns derivats de mots anteriors, com a mostra de la riquesa vital del mallorquí	167
c. Substantius derivats de verb que denoten les ganes de fer l'acció que tal verb expressa.	170
5. OBSERVACIONS SOBRE FONÈTICA, MORFOLOGIA I ORTOGRAFIA	172
I. Contracció del nom CASA amb el nom que expressa el propietari o habitador de la mateixa	172
II. Contracció del demostratiu SO, ASSÒ, AIXÒ, amb els mots que expressen el propietari de la cosa designada amb tal demostratiu. . .	172
III. Els plurals en <i>-es</i> i les formes verbals en <i>-es, -en, -em, -ew</i> , quan són àtons aquests finals	173
IV. Distinció gràfica de certs monosíl·labs tònic	174
V. Article personal EN, NA.	175
VI. El so linguodental fricatiu sord [s], prolongat	175
VII. El so linguoalveolar vibrant intens (RR), prolongat.	176
VIII. Pèrdua de la <i>-R</i> final de l'infinitiu dels verbs	177
IX. SE, EQUIVALENT DE NOS I VOS. —INVERSIÓ D'AQUEIXA FORMA: 'S	178
X. El modisme EN SE(R) QUE, equivalent a QUAN	179

	Pàg.
XI. Elisió de la -D- intervocàlica posttònica	179
XII. Sons prepalatals africats i fricatius	180
XIII. L'AFIX LLATÍ <i>ex-</i> REDUÏT A <i>es-</i>	184
XIV. Antecedents dels boldrons -MPT- -MPC-.	
EXEMPLES: <i>coMPTe</i> < <i>coMPUTu</i> , <i>proMPTe</i> < <i>promPTu</i> ,	
<i>redeMPCió</i> < <i>redeMPTione</i>	184
6. TRANSCRIPCIÓ FONÈTICA D'UNA RONDAIA MALLORQUINA	
SEGONS LA PRONÚNCIA DE MANACOR (MALLORCA)	186
7. UNA MICA DE DIALECTOLOGIA CATALANA	190
§I. Diferents formes del pronom <i>nosaltres</i> , <i>vosaltres</i>	190
8. NOTES DIALECTALS	193
Formes dialectals de Menorca	193
Extensió dels mots <i>al·lot al·lota</i> a Menorca	194
9. NOTES DIALECTALS. MÉS SOBRE LA CONTRACCIÓ	
DE <i>SO EN</i> = <i>SON</i>	196
10. VOCABULARI DEL BESTIAR CABRUM	198
Castes de cabres	199
A. La cabra, pròpiament dita	199
§ a. Mots genèrics	200
§ b. Mots relatius i correlatius a la procreació	212
§ c. Noms de les cabres segons llur nissaga	222
§ d. Noms de les cabres segons llur configuració	226
§ e. Noms de les cabres segons la calor i casta del pèl	230
§ f. Noms de cabres segons els punts que habiten	237
§ g. Noms de les cabres segons llur edat	241
I. En córrer el primer any	241
II. En córrer els dos anys	249
III. En córrer els tres anys	251
IV. En córrer el tercer any	254
V. En córrer els quatre anys	257
VI. En haver fets els quatre anys	260
§ h. Mots referents a defectes, perjuis i malalties de les	
cabres i llurs remeis	261
I. Defectes, perjuis i malalties	261
§ i. Mots referents a guarda i aprofitament de les cabres	267
I. El cabrer	267
II. Remeis i cures	270
III. Altres defectes de les cabres	271
IV. Ormeig i arreus del cabrer	273
V. Feines del cabrer: ram de monyir	280
VI. Les altres feines del cabrer i el ca	281
VII. Signe de les cabres	282
§ j. Vida i despulles de les cabres	283

	Pàg.
I. Vida	283
II. Despulles	283
B. Altres animals anomenats cabres	284
C. Plantes que duen el nom de cabra	285
D. Fenòmens meteorològics que duen nom de cabra	286
E. Estels i constel·lacions	286
F. Artefactes	286
G. Altres sentits, frases i modismes referents a cabres	287
H. Tradicions i dites populars referents a cabres	288
I. Qualques adagis de cabres	289
11. NOTES DIALECTALS. SENTIT QUE ELS EIVISSENCS DONEN AN ELS MOTS <i>AL-LOT, AL-LOTA; BOIX, BOIXA</i>	290
12. NOTES DIALECTALS. MÉS SOBRE EL NOM PROPI <i>MARIAN</i>	291
13. NOTES DIALECTALS. <i>TURRI-BURRI. XURRI-BURRI</i>	293
14. NOTES DIALECTALS. <i>LLEVAT DE..., FORA DE..., TRET DE...</i>	294
15. NOTES DIALECTALS. <i>AIXARPAR = AGAFAR,</i> <i>ATÈNYER, ATRAPAR</i>	295
16. NOTES DIALECTALS. <i>EMPASSEGAR PER ENSOPEGAR</i>	297
17. SOBRE LA CIFRA <i>ZÈRO</i>	298
18. UNA MICA DE DIALECTOLOGIA CATALANA. NOTES DIALECTOLÒGIQUES DE MENORCA	299
19. ELS ARTICLES PERSONALS	303
20. ESPLUGADA DIALECTAL	328
I. Més sobre el mot <i>xampar</i> i sos similars <i>empomar</i> i <i>escopsar</i>	328
II. Sentit especial del mot <i>colla</i> [kólə] en el Rosselló	330
21. MÉS CLARÍCIES DIALECTALS DE MENORCA	331
22. <i>¿MARIANO, MARIAN O MARIÀ?</i>	333
23. MÉS SOBRE EL NOM PERSONAL <i>MARIÀ</i>	335
24. NOTES DIALECTALS. 1. <i>XURRI-BURRI</i> . —2. <i>EN, NA</i> . —3. <i>MARIÀ O MARIAN?</i> —4. <i>EL MOT LLOM, FÒSSIL?</i>	337
25. <i>¿BOLDRÓ O GRUP?</i>	339
§ 1. Grup	339
§ 2. Boldró	341
§ 3. Sinònims de <i>boldró</i>	344
§ 4. CONCLUSIONS	346
26. NOTES DIALECTALS. UN ALTRE SINÒNIM DE <i>BOLDRÓ</i>	348
27. NOTES DIALECTALS. UNA NOVA CLARÍCIA DEL MOT <i>BOLDRÓ</i>	349
28. NOTES DIALECTALS. <i>XURRIM-BURRI</i> ; — <i>EN, NA</i> ; — <i>BOLDRÓ, CLAP, CLAPA, CLAPETXAR</i> ; — <i>LLOM</i> ; — <i>LLUC</i> , — <i>URC</i> ; — <i>ROTLLO</i>	350
29. NOTES DIALECTALS. SENTIT DEL MOT 'BOLDRO' A MENORCA	351

30. NOTES DIALECTALS.	
ELS ARTICLES PERSONALS A L'EMPORDÀ	352
31. NOTES DIALECTALS.	
<i>TURRI-BURRI. TARRÚS-BARRÚS</i>	354
32. NOTES DIALECTALS.	
ALLUMAT,-DA. —COLLA, GROP, GROPA, GROPA DA.	
—CLAP, CLAPADA. —FLOTA. —GABELL. —MATAIADA.	
—ROTILLO. —SETI. —SITÀLS. —AMULADORS. EROLS.	
—TROSSAR. —MURCAR. —BISSÓ	355
33. NOTES DIALECTALS.	
ACLARACIÓ SOBRE EL NOM DE LLOC <i>PUIG DE BISAROQUES</i>	357
34. ESTUDIS DE SINTAXI DIALECTAL	358
§ I. Els afixos pronominals personals davant i arrere el verb	358
I. Un afix tot sol davant el verb: un <i>prefix</i>	359
II. Tonicitat i atonia dels sufixos pronominals	366
III. Un <i>afix</i> pronominal darrere el verb: sufix	367
A. Sufixos que no fan caure la consonant final del verb	367
B. Els <i>sufixos</i> pronominals fent caure la consonant final	
de les formes verbals	373
35. ESTUDIS DIALECTALS DE SINTAXI CATALANA	381
§ I. Els <i>afixos</i> pronominals davant i darrere el verb	381
IV. Dos o més afixos pronominals davant el verb: prefixos	381
V. Dos o més pronoms i partícules pronominals aplegats	
darrere el verb	387
36. NOTES DIALECTALS	394
Formes dialectals de Llofriu (Empordà)	394
37. NOTES DIALECTALS.	
FORMA DIALECTAL DE SANTA MARIA DE CORCÓ	396
38. NOTES DIALECTALS.	
FORMA DIALECTAL D'ANGLERILL, PALÀ DE COMA, SOLSONA	397
39. NOTES DIALECTALS. FORMA DIALECTAL D'EIVISSA	398
40. ACLARACIÓ SOBRE EL VERB <i>TOMAR</i>	399
41. MÉS SOBRE EL VERB <i>TOMAR</i> EN SENTIT	
D'AGAFAR O COPSAR	400
42. MÉS SOBRE EL MOT <i>TOMAR</i> = COPSAR, ENGOSPAR	402
43. EL VERB <i>TXAMPAR</i> [tʃampà] = COPSAR	403
44. NOTES DIALECTALS.	
FORMES DIALECTALS DE BORGES BLANQUES.	
<i>TOMAR, ANTOMAR</i> I <i>ANTXAMPAR</i>	404
45. NOTES DIALECTALS DE LA REGIÓ DE SOLSONA	405
46. NOTES DIALECTALS.	
MÉS SOBRE ELS MOTS 'TURRI-BURRI' I 'REPORT'	406
47. NOTES DIALECTALS. BALQUENA DE DERIVATS A MATARÓ	407

	Pàg.
48. NOTES DIALECTALS.	
DIALECTE DELS GITANOS CATALANS	410
49. NOTES DIALECTALS.	
QUALQUE COSA MÉS SOBRE L'ETIMOLOGIA DE <i>ARLOTUS</i>	413
50. MÉS RECAPTE DELS ARTICLES PERSONALS <i>EN, NA</i>	415
51. EL VERB <i>RAURE</i>	419
52. NOTES DIALECTALS. MÉS SOBRE EL VERB <i>RAURE</i>	421
53. NOTES DIALECTALS.	
PECULIARIDATS LINGÜÍSTIQUES DE PINEDA	424
54. NOTES DIALECTALS.	
RECAPTE LEXICOGRÀFIC DE MENORCA.	425
55. ESCORCOLL HISTÒRIC I DIALECTAL	426
El substantiu <i>agre</i> < <i>agru</i> i l'adjectiu <i>agrer, -ra</i>	426
56. NOTES DIALECTALS. MOTS ESPECIALS D'IGUALADA	431
57. NOTES DIALECTALS. QUALQUES MOTS DEL PALLARS.	433
58. NOTES DIALECTALS.	
CERTS MOTS DE SANTA COLOMA DE QUERALT	434
59. BON <i>SIGUT</i> MOS DO DÉU!	436
60. NOTES DIALECTALS.	
LO PRESENT DE L'AUXILIAR <i>HAYER</i>	
A LA CONCA DE BARBERÀ.	439
61. NOTES DIALECTALS.	
MOTS ESPECIALS DE LLOFRIU (EMPORDÀ)	440
62. NOTES DIALECTALS.	
MÉS MOTS ESPECIALS DE SANTA COLOMA DE QUERALT	442
63. NOTES DIALECTALS. MOTS ESPECIALS DEL PENEDÈS	443
64. MÉS CLARÍCIES SOBRE ELS ARTICLES PERSONALS <i>EN NA</i>	444
65. NOTES DIALECTALS. ESPECIALITATS DE TORELLÓ.	447
66. NOMBRE, GEOGRAFIA I ESTADÍSTICA DE LES	
LLENGÜES ROMÀNIQUES I LLURS DIALECTES	449
67. GEOGRAFIA I ESTADÍSTICA DE LA LLENGUA CATALANA	452
68. DIALECTES CATALANS I LLUR EXTENSIÓ I	
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS	455
69. LA QÜESTIÓ DEL <i>SON (SO D'EN)</i>	458
70. DELS NOSTRES COL·LABORADORS	460
Un grapat de mots de Bonansa (Ribagorça)	460
71. NOM D'OFICI: <i>CORTONER</i>	461
72. SOBRE EL MOT <i>ABRETS</i> (UNA PLANTA DE JARDÍ).	462
73. UN ALTRE ESQUITX DE CASOS.	
SOBRE LA QÜESTIÓ DEL <i>SON (SO D'EN)</i>	464
74. CONSUETUDS DELS SEGADORS LLUCMAJORERS	466
§1. Els jornalers	466
§2. Els trossers	467

	Pàg.
§3. Els escaraders.	468
75. LO SISTEMA DE COMPTAR PER VINTS A CATALUNYA.	476
76. GEOGRAFÍA Y ESTADÍSTICA DE LA LENGUA CATALANA.	482
77. DIALECTOS O MODALIDADES DE LA LENGUA CATALANA (II)	486
78. LA FLEXIÓ VERBAL EN ELS DIALECTES CATALANS	492
INTRODUCCIÓ A L'ENQUESTA DE LA CONJUGACIÓ CATALANA	492
I. Relació històrica de l'escorcoll de la conjugació catalana actual.	492
I. a. Qui el me suggerí i proposà el pla.	492
I. b. Excursions per dur a cap l'escorcoll	494
§ 1. La de 1906 (agost setembre)	494
§ 2. Excursió de 1909 (4-7 maig)	494
§ 3. Excursions de l'any 1910.	494
§ 4. Excursió de 1913	495
§ 5. Excursió de 1914	495
§ 6. Excursió de 1916	495
§ 7. Excursions de l'any 1917.	495
§ 8. Excursions de 1918.	495
§ 9. Excursions de 1920.	496
§ 10. Excursions de 1921.	496
II. Relació específica de l'escorcoll fet a cada població.	496
§ 11. Excursió de 1923 (9 i 10 abril).	496
§ 1. Pobles del dialecte pirinenc oriental.	496
§ 2. Pobles del dialecte oriental escorcollats.	500
§ 3. Pobles del dialecte occidental escorcollats.	505
§ 4. Poblacions del dialecte valencià escorcollades.	511
§ 5. Pobles del dialecte balear escorcollats	515
a. Mallorca	515
b. Menorca	517
c. Eivissa.	519
d. Formentera	520
§ 6. Població escorcollada del dialecte alguerès	520
ÍNDIX ONOMÀSTIC.	521
ÍNDIX TOPONÍMIC.	529